

Dr Kinga Anna Gajda
Autoreferat

1. Imię i nazwisko:

Kinga Anna Gajda

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

Stopień doktora: Uniwersytet Jagielloński, Wydział Polonistyki; stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa nadany uchwałą Rady Wydziału Polonistyki z dnia 12 grudnia 2007 roku na podstawie rozprawy doktorskiej pt: *Medea dzisiaj. Rozważania nad kategorią innego*. Promotor w przewodzie doktorskim prof. dr hab. Małgorzata Sugiera (UJ), recenzenci: dr hab. Krystyna Kłosińska, prof. UŚ; dr hab. Dariusz Kłosiński prof. nadzw. UJ

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych

2007 - obrona tytułu doktora (tytuł rozprawy doktorskiej: *Medea dzisiaj. Rozważania nad kategorią Innego*)

od 2008 - asystent w Instytucie Europeistyki UJ

od 2011 - adiunkt w Instytucie Europeistyki UJ

Funkcje na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ oraz w Instytucie Europeistyki UJ:

- od 2011 koordynator uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowych IE UJ
- od 2012 koordynator serwisu kompetencji międzykulturowych IE UJ
- 2016-2020 członek Rady Wydziału
- 2016-2020 członek Wydziałowego Zespołu ds. Projektów Badawczych
- od 2012 członek Wydziałowej Rady ds. Promocji UJ
- od 2019 wydziałowy koordynator ds. Inicjatyw Proinnowacyjnych - Baza Usług i Infrastruktury Badawczej UJ
- 2014 - 2017 administrator strony internetowej IE UJ
- od 2014 administrator fanpage'a IE UJ
- od 2014 administrator strony internetowej serwisu kompetencji międzykulturowych i fanpage'a serwisu kompetencji międzykulturowych IE UJ
- od 2015 opiekun Koła Naukowego Europeistyki UJ
- 2015-2017 koordynator ogólnopolskiego konkursu dla szkół ponadgimnazjalnych *Wielokulturowe Dziedzictwo Mojego Regionu*
- 2015 – 2018 nauczyciel-wolontariusz na Uniwersytecie Trzeciego Wieku UJ
- od 2014 koordynator prac IE UJ podczas Festiwalu Nauki i Sztuki
- 2012 - 2017 koordynator z ramienia IE prac w ramach Azymutu Liceum
- w 2014 – członek jury konkursowe „Konkursu na esej z zakresu problematyki współczesnych stosunków międzynarodowych i studiów kulturoznawczych”

- członek Rady Naukowej Krakowskiego Młodzieżowego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Sztuk
- od 2014 członek Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017 r. poz. 1789)

Monografia: Edukacyjna rola muzeum, 2019, Zakład Wydawniczy Nomos

oraz cykl artykułów:

1. *Muzeum jako nośnik pamięci*, [w:] *Muzeum a pamięć - forma, produkcja, miejsce*, red. T. de Rosset, E. Bednarz Doiczmanowa, A. Tołysz, 2018, NIMOZ.
2. *Museum as a place for glocal education*, [w:] *5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts: SGEM 2018: conference proceedings. Cultural studies, ethnology and folklore, literature and poetry, history of arts, contemporary arts, performing and visual arts*, 2018, STEF92 Technology.
3. *Museum-based education as a part of school education*, [w:] *International Conference on New Horizons in Education, International Distance Education Conference, International Trends and Issues in Communication and Media Conference, Proceedings Book*, vol. 2, red. A. Isman, A. Eckicumali, 2017.
4. *Creative methods used in Museum-Based Education in Malopolska in Poland*, [w:] *ICERI 2016: 9th International Conference of Education, Research and Innovation: Seville (Spain), 14-16 November 2016: conference proceedings*, red. C.L. Gómez, M.A. López, T.I. Candel, 2016, IATED Academy.
5. *Aktywne metody edukacji muzealnej: uczenie o niematerialnym dziedzictwie kulturowym/ Active methods of museum-based education: teaching about intangible cultural heritage*, [w:] *Niematerialne dziedzictwo miasta: muzealizacja, ochrona, edukacja/ Intangible heritage of the city: musealisation, preservation, education*, red. M. Kwiecińska, 2016, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa.
6. *Pedagogika muzealna*, [w:] *Muzeum w świetle reflektorów (muzeum bez barier, muzeum bez granic, muzeum bez ścian)*, red. T. Rygiel, 2014, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa.

Monografia *Edukacyjna rola muzeum - analiza miejsca edukacji muzealnej we współczesnej kulturze* - to pokłosie kilkuletnich badań w zakresie edukacji kulturalnej oraz trzyletniego projektu badawczego zatytułowanego *Regionalna czy transregionalna edukacja kulturowa na przykładzie muzeów* realizowanego na zlecenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹. Efektem prac projektowych były artykuły naukowe, raporty cząstkowe oraz finalny raport². Nie zmieściło się w nim jednak wiele uwag, idei, komentarzy, które stały się kanwą monografii. Zagadnienie edukacji muzealnej okazało się bardzo pojemne, nasuwające wiele myśli z zakresu filozofii, kulturoznawstwa oraz pedagogiki. Rozważania na temat tej edukacji, jej obecnej i utopijnej roli, wydawały się nie mieć końca. Im więcej badań z zakresu *desk research*, kwerend w polskich muzeach, spotkań w ramach seminariów dla nauczycieli i muzeologów oraz konferencji i szkoleń, im więcej rozmów z trzema podmiotami edukacji muzealnej: uczestnikami, edukatorami i nauczycielami, tym więcej pojawiało się pytań, potrzeb analizowania kondycji tej edukacji i jej misji. Na wiele pytań szukano odpowiedzi u twórców i

¹ Czas trwania: maj 2015 - grudzień 2017. Źródło finansowania: projekt realizowany w ramach programu Obserwatorium kultury ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury (UMOWA Nr 05777/15/FPK/DMP z dnia 02.06.2015 r.); <http://www.ic.europeistyka.uj.edu.pl/projekty/projekty-naukowe/edukacja-kulturalna>.

² Kinga Anna Gajda, Aneta Pazik, Barbara Moś, *Regionalna czy transregionalna edukacja kulturalna na przykładzie muzeów. Edukacja muzealna skierowana do szkół w województwie małopolskim i śląskim na przestrzeni lat (2010-2015). Raport z badań*, red. K. A. Gajda, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2017.

uczestników muzealnych zajęć edukacyjnych, ponieważ edukacji muzealnej w Polsce wciąż poświęcono niewiele prac. I mimo że po opublikowaniu raportu o stanie edukacji muzealnej przez Marcina Szeląga zaczęły się powoli pojawiać artykuły na jej temat, to wciąż, jak słusznie zauważa Renata Pater, są to teksty pochodzące „z wnętrza” muzealnej praktyki, a zatem w większości pisane przez samych edukatorów i muzealników. Stosunkowo niewiele badań publikują pedagodzy. Z pewnością brakuje opracowań kulturoznawczych. Moja monografia pokazuje odmienny punkt widzenia – z zewnątrz – co nie było łatwe, ponieważ świat muzeum wydaje się bardzo hermetyczny i wciąż zamknięty na analizy i oceny głoszone przez teoretyków. Częstkowe wyniki przedstawiałam na konferencjach krajowych (6) i międzynarodowych (7).

Analiza edukacyjnej roli muzeum jest przeprowadzona z punktu widzenia nauk społeczno-humanistycznych (z pominięciem choćby badań ekonomicznych), aby podkreślić istotny, a ostatnio bagatelizowany, wpływ humanistyki na zmiany cywilizacyjne oraz ukazać ją jako narzędzie diagnozy współczesnego świata. Aby najpełniej opisać edukacyjną rolę muzeum sięgnęłam po metodologię z zakresu socjologii, psychologii, pedagogiki oraz kulturoznawstwa i literaturoznawstwa, nie pomijając dygresji z zakresu teatrologii. Wśród wielu teorii kulturoznawczych za wiodącą wybrałam koncepcję postmodernistyczną, mimo świadomości wieloznaczności tego pojęcia i traktowaniu tej teorii jako „słowa wytrychu” wprowadzającego do teraźniejszości. Wydaje się mi jednak, że – jak słusznie zaznacza Krystyna Wilkoszewska – „nie da się już ani postmodernistycznej dyskusji zatrzymać, ani też jej zignorować”. Jest to bowiem styl myślenia, którego zakres tematyczny, podobnie jak ramy czasowe, wydaje się nieograniczony. Zaprzecza uniwersalizmowi, wielkim narracjom, ostatecznym wyjaśnieniom i ujmuje świat jako zjawisko różnorodne, wielokulturowe, podlegające negocjacji i multiwersalistycznym interpretacjom. Pozwala na pluralizm, zacieranie się granic między kulturą wysoką a popularną, sztuką a codziennością, kanonem a indywidualnym odczytaniem artefaktów. I właśnie takie wydaje się dzisiejsze muzeum – szybko reaguje na zmiany opisywane przez postmodernistyczne teorie i wciela je do swojej codzienności.

Istotne jest, że teoretyczne rozważania starałam się nie izolować od praktyki. To właśnie aktywność edukatorów, lub w niektórych przypadkach jej brak, stała się podstawą opisu edukacyjnej roli muzeum. Ukazanie edukacji muzealnej jako elementu pedagogiki pamięci, dialogu, globalności i międzykulturowości oraz terapii nie pozostaje w oderwaniu od problemów oraz kondycji muzeum i edukacji jako takiej. I mimo że moja praca może wydawać się utopijną wizją edukacji muzealnej – takiej, jak ona powinna czy może wyglądać w świetle

rozważań filozoficzno-ideowych – stara się odwoływać do praktycznych rozwiązań: możliwych do wykorzystania środków i celów. Jak na ujęcie fronetyczne przystało, pisaniu książki przyświecała idea ukazania praktyki, ale i jej możliwości oraz zagrożeń. Pomysł powstania monografii został poprzedzony konkretnym badaniem, identyfikacją istotnych elementów edukacji muzealnej, zbieraniem materiałów, interpretacją danych zastanych, rozmowami i wywiadami, analizami ilościowymi i jakościowymi. Powstanie książki poprzedziło opublikowanie kilku tekstów między innymi w publikacjach pokonferencyjnych. Było dla mnie bowiem bardzo ważne, aby moje tezy zweryfikować w gronie specjalistów z zakresu kulturoznawstwa nie tylko w Polsce, ale również za granicą. Możliwość prezentowania tez pośrednich, ich argumentowanie i bronienie swoich racji podczas rozmaitych konferencji naukowych, ale nie tylko, stało się istotnym elementem w konstruowaniu ostatecznej oceny edukacyjnej roli muzeum oraz dobieraniu adekwatnego języka do opowiedzenia o niej, jak i odpowiedniej metodologii sięgającej do wielu teorii. Swoją analizę edukacyjnej roli muzeum przedstawiałam nie tylko na konferencjach naukowych, ale również podczas konferencji organizowanych dla nauczycieli i edukatorów muzealnych weryfikując pogląd „z zewnątrz” z oceną dokonywaną „wewnątrz”. Stały się one również tematem przewodnim seminariów, które prowadziłam na zamówienie niektórych muzeów.

Bardzo trudne okazało się doprecyzowanie, jak rozumieć i definiować termin „edukacja muzealna”. W mojej pracy stosowany jest do opisu wszelkich działań dydaktycznych, skierowanych do szerokiej grupy odbiorców (dzieci, młodzieży, rodzin, seniorów, osób z różnymi dysfunkcjami) jako element nauczania formalnego, pozaformalnego, równoległego, procesu uczenia i samouczenia się. Ciężko jednoznacznie i precyzyjnie zdefiniować edukację muzealną, stąd mnogość różnych, czasem wykluczających się prób opisu. Równie trudno było przedstawić definicję precyzującą całokształt rozumienia edukacji muzealnej w ramach mojej pracy. Aż chciałoby się rzec, że edukację muzealną można rozumieć jako całokształt wszelkich działań mających na celu zaprezentowanie kultury i jej wytworów oraz służących wdrażaniu jej uczestników do partycypowania w kulturze. Takie ujęcie mogłoby się jednak wydawać zbyt ogólne. Wszak nie tylko edukacja muzealna ma takie cele, lecz także wszelkie odgałęzienia edukacji kulturalnej. Podobnie przecież traktowana będzie edukacja teatralna, filmowa, przez sztukę itd. Można powiedzieć, że najłatwiej w celu dookreślenia edukacji muzealnej odwołać się do jej cech charakterystycznych. Jest to zatem edukacja prowadzona w muzeum – taki element kategoryzacji tej edukacji można najczęściej znaleźć w różnych próbach jej zdefiniowania. Ale coraz częściej edukatorzy wychodzą z uczestnikami

poza gmach muzeum – i nie mam tu na myśli tylko obejścia budynku czy wyjścia do ogrodów okalających instytucję, lecz chodzi także o wytyczanie szlaków miejskich (związanych z dziedzictwem materialnym i niematerialnym miejscowości, w której znajduje się muzeum), organizowanie przez edukatorów spacerów, wycieczek rowerowych, gier miejskich czy *questów*. Ukazując takie uzewnętrznienie akcji dydaktycznych edukatorów, trudno w próbie zdefiniowania edukacji muzealnej jednoznacznie odnieść się do drugiego elementu pojawiającego się w większości prób scharakteryzowania tej edukacji, a mianowicie – do eksponatu. Wiele definicji edukacji muzealnej zaczyna się od stwierdzenia, że to działanie prowadzone w muzeum oraz z użyciem eksponatów. Przy czym kategorię muzealium należy tutaj dookreślić – nie chodzi tylko o obiekty wystawione w muzeum, ale o wszelkie artefakty, które edukator wykorzystuje do procesu nauczania. Eksponatem zatem może być nie tylko kolekcja broni, obrazów czy rękopisów, zgromadzona i wystawiona w gmachu muzealnym, lecz także zabytki, pomniki, stragany na terenie, na którym odbywa się edukacja. Nie można również opisać tej edukacji jako prowadzonej przez edukatora muzealnego. Równie dobrze jako edukację muzealną można potraktować samoedukację, edukację rodzinną czy e-learning prowadzony na stronach muzeów. Funkcję dydaktyczną mogą także pełnić spotkania formalne i nieformalne na terenie muzeum. Toteż próbując szeroko zdefiniować edukację muzealną, można powiedzieć, że jest to rodzaj intencjonalnej i nieintencjonalnej kulturowo-dydaktycznej działalności praktykowanej w instytucji muzealnej lub przez jej pracowników i z wykorzystaniem obiektów określonych w ramach procesu edukacji jako eksponaty. To rodzaj przekazywania dziedzictwa (i w niniejszej pracy dziedzictwo to jest rozumiane jako dziedzictwo kulturowe, humanistyczne, z pominięciem wkładu nauk przyrodniczych) kulturowego i historycznego oraz poszerzanie wiedzy i kompetencji kulturowych odbiorców. Co więcej – to działanie edukacyjne instytucji humanistycznej, kulturowej, mające na uwadze człowieka, stawiające go w centrum zainteresowania i prowadzone z różnych ludzkich perspektyw.

W książce udało mi się zaprezentować wiele koncepcji, między innymi koncepcję edukacji muzealnej opisaną z socjokulturowej perspektywy, z podkreśleniem społecznej motywacji organizowania zajęć, interakcji między samą instytucją i jej pracownikami a odbiorcami jej szeroko pojętej oferty wystawienniczo-edukacyjnej. Skatalogowałam i omówiłam najważniejsze koncepcje uczenia i modele przekazywania wiedzy. Opisałam typy muzeów odwołujące się do konkretnego rodzaju publiczności, jej motywów odwiedzania muzeum oraz do odpowiednich koncepcji nauczania. Aby móc potem, odwołując się do konkretnego stanu

edukacji muzealnej w Polsce, snuć rozważania nad potencjałem edukacji muzealnej i jej roli w podtrzymywaniu pamięci, chronieniu dziedzictwa i sprawianiu, że przeszłość staje się elementem przyszłości. Ukazać kolekcję muzealną jako zbiór różnych opowieści o historii, a samo muzeum jako narratora uczestniczącego w akcji interaktywnego opowiadania. Tematyzując partycypacyjność w muzeum, omawiam muzeum jako strefę kontaktu, a samą edukację jako interaktywną komunikację i rodzaj multiwersalistycznej rozmowy. Wreszcie analiza edukacji muzealnej i samego muzeum przez pryzmat teorii związanej z interpretacją, interpretacjonizmem i hermeneutyką pozwala na ukazanie samego muzeum jako tekstu, a edukacji muzealnej jako elementu dialogu oraz prowokowania indywidualnych i grupowych interpretacji. Na kolejnych stronach poruszam zagadnienie relacyjności muzeum. Muzea ukazane są jako kulturowa biografia regionu, ego-dokument, instytucja zainteresowana mniejszą ojczyzną i opowiadająca o lokalnym kolorycie. Muzeom tak postrzeganym została przypisana konkretna funkcja – przeciwdziałania oikofobii i tworzenia iluzji „domowiny”. Stąd główną teorią w omawianym rozdziale jest globalizm, a dominującą koncepcją nauczania – edukacja wielokulturowa. Ostatnia część rozważań poświęcona jest muzeum i edukacji muzealnej ujętym jako elementy terapii sztuką czy „sztuki na receptę”.

Moja monografia spotkała się z bardzo dobrym przyjęciem ze strony recenzentów. Recenzent książki, dr hab. Jan Grad prof. UAM napisał między innymi: „Autorka podjęła się rozpatrzenia szeregu teoretycznych kwestii związanych z edukacją muzealną przy wykorzystaniu odpowiednich pojęć i ustaleń pedagogiki oraz innych dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych: filozofii, kulturoznawstwa, literaturoznawstwa, psychologii, socjologii i teatrologii, z odniesieniami do praktyki. W poszczególnych rozdziałach mamy liczne odwołania do stanowisk, wypowiedzi, poglądów i przymysłów wielu badaczy, które wraz z interpretacyjnymi uwagami i komentarzem Autorki składają się na opis edukacji muzealnej jako edukacji kulturowej i charakterystykę aktów partycypacji w „kulturze muzealnej”. Przytaczane wypowiedzi osadzają Jej wywód w aktualnej refleksji nad edukacją muzealną, stanowią inspirację do formułowania własnych uwag. Autorka wykonała imponującą pracę analityczną wobec znacznej liczby tekstów z zakresu podejmowanej problematyki, której rezultatem jest wartościowe poznawczo studium i przydatne dydaktycznie kompendium wiedzy z problematyki edukacji muzealnej”.

Swoje badania naukowe staram się również wykorzystywać w pracy dydaktycznej prezentując studentom oraz uczniom liceów partycypujących w pracach serwisu kompetencji międzykulturowych Instytutu Europeistyki, który prowadzę. Podczas zajęć nie tylko prezentuję

im częściowe wyniki moich badań, ale również zachęcam do uczestniczenia w projektach realizowanych wraz z muzeami. Ostatnim elementem moich kilkuletnich badań zwieńczonych monografią była publikacja pt. *Scenariusze lekcji muzealnej stworzone przez licealistów dla licealistów*, której miałam przyjemność być opiekunem merytorycznym. Stworzona została w ramach projektu zatytułowanego *Scenariusze edukacji kulturalnej ze szczególnym uwzględnieniem muzealnej* współfinansowanego ze środków miasta Krakowa, realizowanego w ramach programu „Miasto dla Młodzieży”, którego operatorem było Stowarzyszenie Europe4Youth.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Moja pozostała działalność i osiągnięcia naukowo-badawcze mieszczą się w ramach dwóch perspektyw badawczych:

1. Edukacja kulturalna

Kultura i edukacja to zagadnienia, które interesowały mnie badawczo od początku mojej drogi zawodowej. Z wykształcenia jestem dramatolożką i teatrolożką, moja praca doktorska dotyczyła współczesnej recepcji mitu Medei w sztuce. Pierwsze teksty pisane po obronie doktoratu po polsku (7), angielsku (3) i rosyjsku (1) dotyczyły szeroko pojętej literatury, prezentowane były na konferencjach międzynarodowych (10) i krajowych (5). Zagadnienia związane z literaturą i teatrem wciąż pozostają mi bliskie i wciąż o nich piszę oraz biorę udział w projektach naukowych (m.in. *Obca – Inny – Swoi. Opowieść o współlistnieniu* - współpraca z Krzysztofem Czyżewski, Fundacją Pogranicze Sejny; *The Baltic sea – the Neighboring of cultures, the Borderlines of Arts, Edition I, Inspirations and Contexts – Wyspiański/Ciurlionis i dydaktycznych* – projekt Akademii Ignatianum w Krakowie) i dydaktycznych (m.in. *Joseph Conrad revisited* – projekt realizowany przez New Eastern Europe; *Kraków-Lwów Miasta Literatury UNESCO* - projekt Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu i Gminy Miasta Kraków; *KULTURALia 2012* - Festiwal Twórczości Studenckiej Miasta Krakowa, *Zagraj w Teatr* - Muzeum Historyczne Miasta Krakowa) związanych z tym zagadnieniem, ale czytam je i interpretuję bardziej z perspektywy kulturoznawczej (4 artykuły po angielsku w czasopiśmie New Eastern Europe oraz prace online).

Analizując dramaty zaczęłam interesować się jego i w ogóle teatru funkcją terapeutyczną i na ten temat pisać (6 artykułów³). Moje badania rozszerzone o możliwości wykorzystania tekstów dramatycznych w edukacji doprowadziły do opisanego gatunku pedagogicznego dramatu terapeutycznego (*the pedagogical transformative drama*), którym bardzo długo się zajmowałam. Moje badania musiałam zatrzymać w chwili, gdy dostałam grant Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczący edukacji kulturalnej na przykładzie muzeów. Pedagogiczny dramat terapeutyczny ma na celu profilaktykę czy też leczenie zaburzeń psychologicznych. A zatem dąży do usprawnienia lub pobudzenia procesu formowania się osobowości i tożsamości, budowania podmiotowości, struktury i funkcji „ja” odbiorcy, uruchomienia aktywności poznawczej „ja” i tego, co dookoła „ja”, a także wzmacniania samoakceptacji jednostki czy stymulowania procesu samodefinicji. Bardzo długo zastanawiałam się nad nazwaniem tego gatunku – z pomocą przyszła mi prof. Erika Fisher Lichte, u której przebywałam na stażu w Berlinie. Analizując moje badania oraz rozmaite znaczenia słowa „terapia” stwierdziłyśmy, że najlepszym terminem będzie – *transformative drama*. Prowadząc badania nad dramatem transformacji – terapeutycznym odbyłam kwerendy biblioteczne w Uniwersytecie Heinricha Heinego i w The Kunstakademie Düsseldorf w celu zapoznania się z koncepcją kreatywnej pedagogiki Josepha Beuysa oraz w Centre for Research in Arts and Health, Canterbury Christ Church University a także staże w Radboud University Nijmegen, Department of Communication and Information Science oraz European Centre for Educational Resilience at the University of Malta. Drugi z nich zaowocował dłuższą współpracą z Uniwersytetem na Malcie oraz ze szkołą podstawową w B’Karze i utworzeniem oddziału w ramach *Nurture Group* dla dzieci z SEBD z wykorzystaniem dramatu terapeutycznego. Badania tam przeprowadzone zaowocowały wystąpieniami konferencyjnymi i artykułami⁴ oraz redakcją czterech tomów dramatów pedagogicznych dla uczniów szkoły

³ *Edukacyjno – wychowawcza działalność krakowskiego Teatru Ludowego*, [w:] *Teatr w Nowej Hucie*, red. M. Baran, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków 2013; *Dziecko jako podmiot dialogu wewnętrznego i zewnętrznego. Aspekt zaburzeń psychicznych. Terapia poprzez teatr i pisanie wierszy*, [w:] *Podmiot. Sztuka-Terapia-Edukacja. Między teorią a praktyką*, red. M. Cylkowska-Nowak, J. Imielska, E. Kasperek-Golimowska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Poznań 2012; *Bajko/baśnioterapia. Przypadek "Brzydkiego kaczątka"*, [w:] *Bajka zwierzęca w tradycji ludowej i literackiej*, red. A. Mianeki, V. Wróblewska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2011; *Transwersalna sztuka w transkulturowej rzeczywistości i możliwości jej wykorzystania*, "Gentes & Nationes. Studia z zakresu praw międzynarodowych", zeszyt 1/2013, Bielsko-Biała; *Performative way of telling the story In drama – interpretation the polish drama by Małgorzata Sikorska-Miszczuk* [w:] *Jaunyju Mokslininku Darbai, Journal of Young Scientists, Supplement No. 1 (26) 2010*; *Terapia poprzez teatr. Aspekt zaburzeń psychologicznych*, http://spolecznieodpowiedzialni.pl/247/Terapia_poprzez_teatr_Aспект_zaburzen_psychologicznych,401,n.html

⁴ *The Pedagogical Transformative Drama in Working with SEBD Pupils. Case Studies in a Polish School*, "Procedia - Social and Behavioral Sciences", 140 (2014); *Dramat terapeutyczny w pracy z uczniami Nature*

podstawowej i ponadpodstawowej⁵. Przy czym dramaty Agnieszki Kuszy były pisane częściowo na zamówienie projektu maltańskiego i przetłumaczone przeze mnie na język angielski. Na ich podstawie badaliśmy różnice w kulturowym odczytywaniu dramatów terapeutycznych. W ramach badań na dramatem odbyłam również staż w Instytucie Bergerhausen Duisburgu, który zaowocował wydaniem pierwszego z dwóch tomów *Periodyku Psychoterapeutycznego Instytutu Bergerhausen*⁶ – to pierwsze tłumaczenie ujęcia humanistycznej psychodramy według Hansa Wenera Gessmanna z języka niemieckiego na polski. Obecnie kończymy pracę nad wydaniem drugiego tomu. Badania nad wykorzystaniem dramatu terapeutycznego prowadziłam również w więzieniu w Lublinie i Lublińcu, Miejskim Ośrodku Wychowawczym w Krupskim Młynie oraz Zespole Szkół w Zakładzie Poprawczym w Tarnowie. Rezultatami badania zainteresowała się między innymi szkoła z Turcji, z którą zrealizowałam projekt *Eğitimde, Drama, Sanat ve Estetik – Drama, Art. And Aesthetics in Education* (Erasmus+, financed by Turkish National Agency). Efekty mojej pracy badawczej zostały wyróżnione przez Atomium-European Institute for Science, Media and Democracy (EISMD) – Atomium Culture w programie *The Researchers Participating in the Dissemination European Research* (D.E.R.), dzięki czemu zostały opublikowane ich cząstkowe wyniki pt. *Life as Art: Using Transformative Drama to Address Trauma*⁷. Efekty moich badań zostały ponadto zaprezentowane na konferencjach międzynarodowych (13) i krajowych (7) oraz w artykułach (5)⁸.

Groups na Malcie, [w:] *Dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych – implikacje dydaktyczne i wychowawcze*, red. D. Umiałowska, J. Gebreselassie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, Gorzów Wielkopolski 2014.

⁵ Agnieszka Kusza, Dagna Ślepowrońska, *W świecie baśni. Scenariusze przedstawień teatralnych dla młodzieży*, red. K. A. Gajda, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP Spółka z o.o., Kielce 2013; Inka Dowłasz, *Bici biją. Etiudy o dorastaniu. Część I*, red. K. A. Gajda, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP Spółka z o.o., Kielce 2011; Inka Dowłasz, *Porcelanowa lala. Etiudy o dorastaniu. Część II*, red. K. A. Gajda, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP Spółka z o.o., Kielce 2011; Agnieszka Kusza, *Scenariusze przedstawień teatralnych dla dzieci*, red. K. A. Gajda, Kielce Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP Spółka z o.o., 2011

⁶ *Humanistyczna psychodrama według Hansa Wenera Gessmanna*, red. K. A. Gajda, *Periodyk Psychoterapeutycznego Instytutu Bergerhausen*, tom 4, Wydanie 2, Wydawnictwo Psychoterapeutycznego Instytutu Bergerhausen, Duisburg 2018

⁷ <http://atomiumculture.eu/content/life-art-using-transformative-drama-address-trauma-0>

⁸ *Lęk przed niebytem w przestrzeni publicznej i jego artykulacja w dramacie terapeutycznym*, [w:] *Anatomia strachu. Strach, lęk i ich oblicza we współczesnej kulturze*, red. B. Bodzioch-Bryła, L. Dorak-Wojakowska, „Humanistas. Studia Kulturoznawcze”, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie, Kraków 2017; *Transformative drama as a tool of cultural and social activities in the educational process: universal structure, cultural content*, [w:] *Transformations in cultural, social and educational acitivity: challenges toward contemporary Europe/Przemiany w aktywności społeczno-kulturowej i opiekuńczo-wychowawczej : wyzwania współczesnej Europy*, red. A. Roguska, A. Antas-Jaszczuk, University of Natural Science and Humanities, Siedlce 2016; *Tożsamość terapeutyczna: próba opisu: analiza terapeutycznego teatru więziennego*, [w:] *Po co nam artyści?: szkice z socjologii kultury i sztuki*, red. E. Stroińska, M. Skorzycki, Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, Łódź 2015; *Wartość sytuacyjna pedagogicznego dramatu terapeutycznego dla młodzieży*, [w:] *Nowe opisanie świata. Literatura i sztuka dla dzieci i młodzieży w kręgach oddziaływania*, red. B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013; *The Transformative Drama: The Case of Violence*, „Procedia - Social and Behavioral Sciences”, 159, 2014.

Obecnie chciałabym wrócić do tematu dramatu terapeutycznego. Wykorzystując wyniki badań dotyczące edukacji kulturalnej na przykładzie muzeów oraz doświadczenia z badań nad dramatem wygłosiłam dwa wystąpienia na konferencjach krajowych, które stanowią początek mojej obecnej pracy badawczej: kulturoznawczej recepcji edukacji kulturalnej poprzez dramat terapeutyczny. Badania prowadzone jednocześnie na Malcie i w Polsce wykazały bowiem, że potencjał edukacyjny sztuki ma wartość kulturową. Edukacja poprzez sztukę, jej udział w procesach nauczania zależy od treści, nie od formy, od przesłania kulturowego i artystycznego oraz jest w pełni zrozumiała tylko w kontekście danej kultury. Można zatem stworzyć uniwersalną metodę pracy z uczniami, taką jak wykorzystanie zasady analizy tekstów dramatycznych, pisanie własnych sztuk lub wzbogacanie lekcji poprzez użycie dramatu terapeutycznego, ale nie można stworzyć - lub może to być bardzo trudne i musi być zrobione świadomie oraz poprzedzone licznymi opracowaniami - uniwersalnego tekstu dramatycznego, który może być stosowany w szkołach w wielu krajach.

2. Kompetencje międzykulturowe

W celu prowadzenia badań nad wymiarami kulturowymi i kompetencjami międzykulturowymi a także sposobami ich aktywnego nauczania utworzyłam w 2012 roku Serwis Kompetencji Międzykulturowych Instytutu Europeistyki UJ⁹, którego jestem kierownikiem. Pierwszym impulsem do stworzenia serwisu było powołanie patronackiej klasy kompetencji międzykulturowych. Koordynowany przeze mnie od 2010 projekt „Uniwersytecka Klasa Kompetencji Międzykulturowych” jest realizowany nieprzerwanie w ramach współpracy Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego z VIII Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie. Nadrzędnym celem klasy jest nie tylko rozwinięcie u uczniów umiejętności niezbędnych do pracy i komunikacji w międzynarodowym zespole, postawy tolerancji oraz szacunku wobec innych kultur i wartości, ale także kreatywności, przedsiębiorczości oraz odpowiedzialności za grupę, jak i dostosowanie programu szkolnego do standardów europejskich i wymagań zglobalizowanego świata, nadanie nauczonym przedmiotom wymiaru europejskiego.

Okazało się jednak, że prace nad podnoszeniem kompetencji międzykulturowych uczniów można rozszerzyć o aspekt badawczy. Toteż nadrzędnymi celami Serwisu Kompetencji Międzykulturowych oprócz dydaktyki jest opracowanie aktywnych modeli nauczania

⁹ <http://www.ic.europeistyka.uj.edu.pl/>

kompetencji międzykulturowych, organizowanie projektów badawczych i badawczo-dydaktycznych, stworzenie konsorcjum badaczy zainteresowanych zagadnieniem promowania i uczenia kompetencji międzykulturowych oraz definiowanie kompetencji międzykulturowych i ich składowych. W ramach prac serwisu udało się zrealizować wiele projektów.

Część z nich to projekty badawcze skupione na temacie wymiarów kulturowych i ich funkcji w procesie tożsamościotwórczym oraz w budowaniu dialogu międzykulturowego. W ramach tego zagadnienia realizuję obecnie projekt *Understanding Identities and Regions – Perspectives on V4 and WB* (Fundusz Wyszehradzki), którego jestem koordynatorem z ramienia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Koordynatorem głównym jest dr Christina Griessler (Research Fellow for netPOL z Andrassy University Budapest). Celem projektu jest próba opisu tożsamości w krajach wyszehradzkich i zachodnich regionach bałkańskich. Badania nad tożsamością tych regionów są bardzo ważne, ponieważ kraje te chcą albo przystąpić do Unii Europejskiej, albo wydają się reinterpretować swoją pozycję w Unii. Prowadząc badania nad wymiarami kulturowymi uczestniczyłam również jako koordynator instytucyjowy w projekcie pt. *Polityka zagraniczna bez narodowych egoizmów - czyli jak prowadzić dialog z sąsiadami pomimo sporów historycznych* oraz *Ukraińska ruletka – czyli co oznacza pierwsza tura ukraińskich wyborów prezydenckich?* (pozostali koordynatorzy to pracownicy: Fundacji Aleksandra Kwaśniewskiego „Amicus Europae”, Friedrich-Ebert-Stiftung Warschau oraz New Eastern Europe). W ramach badań nad wielokulturowością partycypowałam w następujących projektach: *The Polin Academy Summer Seminar (PASS) On-site study program for educators* w POLIN Muzeum Historii Żydów Polskich; *Youth Participation Matters - Models of youth participation on local level in Europe* – koordynowanym przez DYPALL (Development of Youth Participation at a Local Level, Portimão, Portugalia); *Polska-Niemcy. Sąsiedztwo z widokiem na przyszłość* - projekt realizowany przez Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu oraz Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej; *International Alliance towards Non-Formal Learning Recognition* (Erasmus+, KA2); *Sądecki Sztetl Młodzi Ambasadorzy Tolerancji* - projekt realizowany przez Fundację Nomina Rosae w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG; *Akademia Samorządowej Współpracy Międzynarodowej – Oddolna dyplomacja ekonomiczna. Diagnoza potrzeb – Zalecenia - Szkolenia – Dobre praktyki* - projekt realizowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych; *Cudze chwalicie swego nie znacie* oraz *Troje urwisów i wiedźma Gusia* w ramach zadań zleconych Ministerstwa Edukacji Narodowej; *Małopolski Dialog Młodzieży* (Erasmus+, KA3); *Active Citizenship for Migrants* – międzynarodowy

projekt prowadzony w ramach Programu „Uczenie się przez całe życie”, Program Grundtvig. Efektem udziału w powyższych projektach i prowadzonych przeze mnie badań były dwa międzynarodowe wystąpienia konferencyjne oraz publikacje (4)¹⁰.

Zagadnieniami podejmowanymi w ramach projektów badawczych realizowanych w serwisie są również metody nauczania kompetencji, rola szkolnictwa w ich podnoszeniu oraz badania dotyczące kompetencji młodzieży i ich wpływu na poczucie obywatelstwa. Zgłębiając ten temat uczestniczyłam w projektach naukowych, m.in. *The Bullying and School Violence Research* – projekcie realizowanym na uniwersytecie na Malcie; *E-voting a partycypacja wyborcza*. Uczestniczyłam także jako partner lub wykonawca w projektach dydaktycznych: *PRODEST – promoting youth entrepreneurship with digital storytelling* – projekt koordynowany przez Petra Patrimonia Corsica, Venaco, Francja; *Nieformalna droga rozwoju, czyli o kompetencjach zdobytych przez edukację nieformalną* - projekt finansowany ze środków Unijnego Programu „Młodzież w Działaniu”, którego efektem była publikacja przeze mnie redagowana *Nieformalna Droga Rozwoju, czyli o kompetencjach zdobytych przez edukację nieformalną*, red. K. A. Gajda, Stowarzyszenia Europe4Youth, Kraków 2014; *Polski Petersburg* - projekt realizowany przez Międzynarodowe Centrum Kultury przy wsparciu Międzynarodowej Fundacji Charytatywnej im. Dmitrija S. Lichaczowa, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Państwowego Muzeum Historii Politycznej Rosji, *Teka edukacyjna. Polacy na Wschodzie* – projekt realizowany przez Fundację Energia dla Europy (edycja 2017, 2018); *Tarnowskie macewy – obóz dla wolontariuszy* finansowany ze środków Narodowego Instytutu Dziedzictwa „Wolontariat dla dziedzictwa 2016”; *Spółecznie odpowiedzialna uczelnia* – projekt Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie). Efektem powyższych projektów było 7 wystąpień na konferencjach międzynarodowych i 7 na krajowych oraz publikacje (10)¹¹.

¹⁰ *Cultural reception of values*, [w:] *4th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts. SGEM 2017: conference proceedings*, SGEM International Multidisciplinary Scientific Conferences on Social Sciences and Arts, Wiedeń 2017; *The cultural dimensions and differences inside the Visegrad Group*, [w:] *Joint Second Cycle Degree in International Relations: Europe in the Visegrad Perspective. On-line Reader*, red. G. Pożarlik, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2014; *O roli wrażliwości kulturowej w nawiązywaniu współpracy z przedstawicielami innych kręgów kulturowych niż europejski*, [w:] *Akademia Samorządowej Współpracy Międzynarodowej. Poradnik*, red. A. Godynia, A. Góral, A. Rychły-Mierzwa, B. Lipszyc, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolskich, Federacja Regionalnych Związków Gmin i Powiatów RP, Kraków 2013.

¹¹ *Social Task of University – Intercultural Teaching*, [w:] *W poszukiwaniu uniwersytetu idealnego*, red. T. Wawak, J. F. Jacko, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2016; *Youth as active citizen in European Union*, [w:] *Les Citoyens et L'intégration Européenne*, red. de R. Gura, G. Rouet, L'Harmattan, Paris 2016; *The identity of Turkish youth*, „New Eastern Europe”, na stronie czasopisma New Eastern Europe, 2016; *The Declarative Trans-cultural Identity of European Adolescents - an Analysis of Texts Published in Trait d'Union*, „Politeja. Quo Vadis Europa?”, red. D. Niedźwiedzki, J. Orzechowska – Waclawska, nr 37/2015; artykuł napisany z Monicą Eriksen *University-School Partnership in the Framework of Informal Education*, [w:] *University Partnerships for Community and School System Development (Innovations in Higher Education Teaching and*

Wynikiem powyższych współpracy oraz prac samego serwisu jest również opisanie aktywnych metod nauczania, tj. nauczania projektowego; nauczanie modułowego; metody ścieżki; metody symulacji; metody gry miejskiej. Modele kreatywnego nauczania kompetencji oraz *case studies* z projektów, gdzie były stosowane, stały się tematem moich 7 wystąpień podczas międzynarodowych konferencji, seminariów dla nauczycieli oraz warsztatu przygotowanego na zamówienie muzeum POLIN pt. *The 'Path' Method as an Active Method of Intercultural Education* podczas międzynarodowej konferencji „Multikulturowość w edukacji historycznej/ Interculturalism in historical education“, jak i publikacji (7)¹². Wydaje mi się, że

Learning, Volume 5, red. B. Cozza, P. Blessinger Emerald Group Publishing Limited, *Kompetencje miękkie w szkolnictwie*, [w:] *Patologie edukacji: ideologia, polityka, biurokracja*, red. N. Starik, A. Zduniak, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016; *Codziennosc (międzykulturowej) edukacji/ The everyday life of (intercultural) education*, „Refleksje. Edukacja wielokulturowa”, nr 5, 2016; *Agonizm i edukacja do różnorodności*, [w:] *Kraków mniejszości etnicznych i narodowych: gra miejska*, red. K. A. Gajda, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2017; *Kreatywność i przedsiębiorczość w edukacji* [w:] *Zdzisław Krudzielski architekt jaworzniańskiej rzeczywistości*, red. K. A. Gajda, A. Pazik, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2015 (artykuł napisany z Anetą Pazik) oraz redakcja publikacji *Nieformalna Droga Rozwoju, czyli o kompetencjach zdobytych przez edukacje nieformalną*, Kraków: Stowarzyszenia Europe4Youth, 2014, w której ukazał się mój artykuł pt. *Nauczanie nieformalne – wytyczne unijne i próba implementacji*.

¹² *Gra miejska jako metoda nauczania o pamięci City game as a teaching method of memory* [w:] *Pozytywne Miejsca Pamięci Europejskiej*, red. K. A. Gajda, A. Pazik, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2015/ *Positive Places of European Memory*, ed. K. A. Gajda, M. Eriksen, Institute of European Studies at Jagiellonian University, Kraków 2015; *Simulation as a Model of Political Participation Teaching*, [w:] *END 2015, International Conference on Education and New Developments, Proceedings*, ed. M. Carmo, World Institute for Advanced Research and Science, WIARS, Lisbon 2015 (współautorstwo artykułu: Aneta Pazik); *Symulacja jako metoda kształcenia postaw obywatelskich wśród licealistów*, [w:] *Przestrzenie edukacyjnego współdziałania w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego*, red. N. Starik, N. a Majchrzak, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa, Poznań 2017; *Uczenie praw człowieka jako wyzwanie dla edukacji – metoda ścieżki*, [w:] *Edukacja XXI wieku. Podmioty, środowiska i obszary edukacyjne. Wyzwania i zagrożenia połowy XXI wieku*, red. N. Majchrzak, A. Zduniak, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2014 (współautorstwo artykułu: Katarzyna Suszkiewicz); *Nauczanie modułowe jako metodyka edukacji międzykulturowej na przykładzie uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowych*, [w:] *Edukacja międzykulturowa w warunkach kultury globalnej. Od rozważań definicyjnych do praktycznych zastosowań*, red. E. Słachcińska, H. Marek, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2014 (współautorstwo artykułu: Katarzyna Suszkiewicz); *Outgoing Seminar as Project Based Teaching of Intercultural Competence – a Description of the Results of the Project 'Study trip to Concentration Camp Memorial Site and Youth Encounter / Das Seminar zur Dachauer Gedenkstätte als Projektmethode der Überlieferung von interkulturellen Fähigkeiten am Beispiel des Projekts „Die Reise der Jugend zur Dachauer Gedenkstätte im November 2013 / Seminarium wyjazdowe jako projektowa metoda nauczania kompetencji międzykulturowych na przykładzie projektu „Podróż młodzieży do Miejsca Pamięci Dachau w listopadzie 2013 roku”* [w:] *Outgoing Seminar In Dachau Memorial Site. Teaching and Academic Materials / Die Studienreise zur Gedenkstätte in Dachau. Forschungs und Lehrmaterialien / Podróż do Miejsca Pamięci Dachau. Materiały naukowo-dydaktyczne*, red. K. A. Gajda, A. Pazik, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2013 ((współautorstwo artykułu: Aneta Pazik); *Outgoing Seminar as Project Based Teaching of Intercultural Competence – a Description of the Results of the Project 'Study trip to Concentration Camp Memorial Site and Youth Encounter S'*, „Procedia - Social and Behavioral Sciences”, nr 143, 2014 (współautorstwo artykułu: Aneta Pazik).

najważniejszym efektem było wydanie podręcznika dla *I uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowej*¹³.

Opracowanie nowatorskich metod nauczania spotkało się również z zainteresowaniem wielu instytucji, dla jakich pisałam potem scenariusze zajęć, wśród nich Ośrodek Karta, dla którego przygotowywałam scenariusze na witrynę „Uczyć się z historii” (platforma publikacji projektów edukacyjnych realizowanych w szkołach i edukacji pozaszkolnej z młodzieżą poświęcona historii Polski i jej sąsiadów w XX wieku oraz prawom człowieka): *Prawa człowieka z przestrzeń miejska Krakowa* (scenariusz opracowany z członkinią zespołu Serwisu, Katarzyną Suszkiewicz, realizowany potem w kilku miastach Polski i Europy, m.in. w Niemczech i Belgii, na zamówienie różnych szkół i ośrodków) oraz *Prawa człowieka i historia dla uczniów ośrodków wychowawczych*. Napisałam również 10 scenariuszy na zamówienie Międzynarodowego Centrum Kultury w ramach projektu *Polski Petersburg* oraz 10 scenariuszy dla Fundacji Energii dla Europy w ramach projektu *Teka edukacyjna. Polacy na Wschodzie – nasze zobowiązanie* realizowanego w latach 2017 i 2018. Ostatnio napisałam scenariusz na zlecenie Żydowskiego Muzeum Galicja w Krakowie.

Najważniejszym aspektem pracy w Serwisie jest realizacja rozmaitych projektów dydaktycznych. Do najważniejszych aktualnie prowadzonych zaliczyłabym projekt Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, którego jestem autorem i kierownikiem, pt. *Inter Polit Leader*. Jego celem jest podniesienie kompetencji studentów niezbędnych na rynku pracy: analitycznych, przedsiębiorczych w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi i tworzenia e-biznes planu, zawodowych w zakresie redakcyjno-graficznym i językowym oraz komunikacyjnych w zakresie pracy w zespołach międzynarodowych¹⁴. Projekt został nominowany do Polskiej Nagrody Inteligentnego Rozwoju 2018 pod patronatem Prezes Urzędu Patentowego RP, dr Alicji Adamczak w kategorii: Innowacyjna promocja jednostki naukowej. Kolejny projekt służący również podnoszeniu kompetencji, ale tym razem uczniów, to *Kompetentni uczniowie*, którego również jestem autorem i kierownikiem. Jego celem jest podniesienie kompetencji uczniów szkół

¹³ *Podręcznik dla I uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowej*, red. K. A. Gajda, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, gdzie ukazały się moje dwa artykuły: *Stereotypy (wraz ze scenariuszami zajęć)* oraz *Kultura europejska (wraz ze scenariuszami zajęć)*.

¹⁴ Projekt Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych „Inter-Polit Leader”, POWR.03.01.00-00-K179/16, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, III Oś priorytetowa „Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju”, Działanie 3.1 „Kompetencje w szkolnictwie wyższym”

Dr Kinga Anna Gajda
Autoreferat

średnich w zakresie: komunikowania się i współpracy; myślenia krytycznego i kreatywnego oraz rozwiązywania problemów i działania innowacyjnego w ramach nauk społeczno-humanistycznych poprzez objęcie uczestników projektu działaniami dydaktycznymi¹⁵.

Wśród zakończonych projektów, których byłam kierownikiem, warto wymienić:

Projekt *Podróż młodzieży do Miejsca Pamięci Dachau* w listopadzie 2013 roku, który miał stanowić komplementarną metodę pogłębiania kompetencji międzykulturowej uczniów. Jako temat przewodni został wybrany problem pamięci, która z jednej strony stanowi czynnik kształtujący tożsamość jednostkową i grupową, a z drugiej – jest potencjalnym czynnikiem konfliktogennym w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z silnie zestereotypizowanymi obrazami w relacjach pomiędzy przedstawicielami narodów, które były skonfliktowane w przeszłości. Projekt miał uwrażliwić uczestników na kwestie związane z pamięcią jednostkową i zbiorową. Temu też miał służyć cykl zajęć realizowanych zarówno na miejscu (w szkole i na uniwersytecie), jak również w czasie seminarium wyjazdowego do Dachau (projekt został sfinansowany przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży). Jego efektem była trzyjęzyczna publikacja *Outgoing Seminar In Dachau Memorial Site. Teaching and Academic Materials / Die Studienreise zur Gedenkstätte in Dachau. Forschungs und Lehrmaterialien / Podróż do Miejsca Pamięci Dachau. Materiały naukowo-dydaktyczne*, red. K. A. Gajda, A. Pazik, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2013. Publikacja została dofinansowana w ramach mini-projektu *E-publikacja dotycząca rezultatów projektu "Podróż do Miejsca Pamięci Dachau"* (P-10995-13) przez Deutsch-Polnisches Jugendwerk. W publikacji ukazał się m.in. mój artykuł pt. *In preparation of a conference and/or text / Vorbereitung der Rede / des Konferenztextes / Przygotowanie wystąpienia/tekstu konferencyjnego*.

Projekt *Pozytywne Miejsca Pamięci Europejskiej* finansowany w ramach programu Ministra „Uniwersytet Młodych Wynalazców” realizowany w ramach projektu systemowego MNiSW „Wsparcie systemu zarządzania badaniami naukowymi i ich wynikami”¹⁶. Celem projektu była próba zdefiniowania, znalezienia i opisanie pozytywnych miejsc pamięci europejskiej podjęta

¹⁵ Projekt Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytutu Europeistyki, POWR.03.01.00-00-C064/16, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, III Oś priorytetowa „Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju”, Działanie 3.1 „Kompetencje w szkolnictwie wyższym”, w programie Ścieżki Kopernika 2.0.

¹⁶ nr POIG.01.01.03-00-001/08 na podstawie umowy o dofinansowanie zawartej między Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego a Ministerstwem Rozwoju Regionalnego w dniu 22 września 2009 r. (Priorytet 1.1. POIG, Poddziałanie 1.1.3.

Dr Kinga Anna Gajda
Autoreferat

przez naukowców, studentów, licealistów oraz gimnazjalistów. W ramach projektu pozytywne miejsca pamięci zostały zdefiniowane w ślad za Norą, także jako miejsca historiograficzne (podręczniki), geograficzne, kulturowe i ekonomiczne, wreszcie symboliczne. Młodzież gimnazjalna oraz ponadgimnazjalna wraz ze studentami i pod opieką nauczycieli akademickich szukała i charakteryzowała pozytywne miejsca pamięci. W celu umożliwienia im samodzielnego prowadzenia badań, zachęcenia ich do kreatywności, wchodzenia w dialog zostały wykorzystane aktywne metody nauczania oraz idąc za wytycznymi Komisji Europejskiej połączone elementy edukacji formalnej z nieformalną. Efektem projektu była dwujęzyczna publikacja *Pozytywne Miejsca Pamięci Europejskiej*, red. K. A. Gajda, A. Pazik, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015/ *Positive Places of European Memory*, ed. K. A. Gajda, M. Eriksen, Institute of European Studies at Jagiellonian University, Kraków 2015. W publikacji ukazały się m.in. moje artykuły: *Pozytywna pamięć i pozytywne miejsca pamięci europejskiej/Positive Memory and Positive Places of European Memory* oraz *Autoprezentacja/Autopresentation*.

Projekt *Zdzisław Krudzielski jako architekt industrialnej i społecznej rzeczywistości jaworzańskiej*, finansowany przez Fundację Banku Zachodniego WBK Grupa Santander realizowany we współpracy z Gimnazjum nr 2 w Jaworznie. Celem projektu była popularyzacja postaci Zdzisława Krudzielskiego – wywodzącego się z Krakowa przemysłowca działającego na terenie Jaworzna, który znacząco przyczynił się do rozwoju miasta, edukacji, a także zafundował ważne obiekty użyteczności publicznej a odbiorcami projektu uczniowie z Gimnazjum nr 2 w Jaworznie – zarówno młodzież zaangażowana bezpośrednio w realizację projektu (samorząd uczniowski oraz dziesięć zespołów trzyosobowych), jak i pozostali uczniowie szkoły. Ponadto do projektu włączono społeczność lokalną – głównie rodziny uczniów. Efektem projektu była publikacja *Zdzisław Krudzielski architekt jaworzańskiej rzeczywistości*, red. K. A. Gajda, A. Pazik, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2015.

Kraków mniejszości etnicznych i narodowych - projekt finansowany przez Centropę, nadzorowany przez Muzeum Żydowskie Muzeum Galicja w Krakowie. Efektem projektu była przygotowana przez uczniów uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowych oraz studentów Instytutu Europeistyki należących do Koła Naukowego Europeistyki, którego jestem opiekunem naukowym, gra miejska dla uczniów krakowskich liceów. Wymiernym efektem projektu była publikacja *Kraków mniejszości etnicznych i narodowych: gra miejska*, red. K. A. Gajda, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2017.

Odkrywcy Dziedzictwa Lokalnego, projekt realizowany w ramach programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹⁷, którego celem ogólnym była popularyzacja nauki i badań naukowych wśród młodzieży szkolnej służąca pobudzeniu ciekawości poznawczej uczniów szkół podstawowych poprzez stymulowanie ich intelektualnego, aksjologicznego i społecznego rozwoju a także inspirowanie ich do twórczego myślenia, rozwijania zainteresowań i pasji, podniesienie ich kompetencji twardych i miękkich oraz integrację z lokalną społecznością z wykorzystaniem nowoczesnych technologii w aspekcie edukacji kulturalnej. Celem szczegółowym projektu zainteresowanie uczniów ich lokalnym dziedzictwem materialnym i niematerialnym, zaproszenie ich do samodzielnego zgłębienia i zbadania tego tematu. Efektem projektu była publikacja *Odkrywcy dziedzictwa lokalnego*, red. K. A. Gajda, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2017, w której ukazał się m.in. mój artykuł pt. *Pamięć i jego funkcja tożsamościowotwórcza*.

Dwie edycje projektu *Z powrotem do przyszłości - kształtujemy wspólną pamięć* - polsko-ukraiński projekt realizowany przez MDSM/ IJBS International Youth Meeting Centre w Oświęcimiu oraz Instytut Europeistyki finansowany ze środków MDSM, Fundacji Pamięci Ofiar Auschwitz-Birkenau oraz prywatnych (współkoodynacja: Nathalie Tkachenko) – edycja 2017, 2018. Efektem pierwszego projektu była dwujęzyczna publikacja *Z powrotem do przyszłości – kształtujemy wspólną pamięć polsko-ukraińską*, K. A. Gajda, N. Tkachenko/ Назад у майбутнє – формуємо спільну польсько-українську пам’ять, Редагування: K. A. Гайда, Н. Ткаченко, Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2017. Obecnie kończymy prace nad wydaniem publikacji będącej efektem projektu realizowanego w roku 2018.

Ostatnim działaniem Serwisu była opieka merytoryczna nad trzema projektami realizowanym w ramach programu Miasto dla młodzieży. Zespół serwisu objął patronatem trzy projekty: 1) *Culture: Human being bridge - Tabu pisania i w pisaniu* realizowany przez studentów moich kursów: Wizerunki kobiet i mężczyzn w kulturze europejskiej oraz Warsztatów z pisania; 2) *Scenariusze edukacji muzealnej ze szczególnym uwzględnieniem muzealnej* realizowany przez uczniów uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowych oraz 3) *Teatr w klasie* - projekt uczniów Szkoły Podstawowej nr 31.

¹⁷ Pod nazwą "Uniwersytet Młodego Odkrywcy" ustanowionego Komunikatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Uniwersytet Młodego Odkrywcy” (M. P. z 2016 r. poz. 871).

Dr Kinga Anna Gajda
Autoreferat

Bardzo częstymi tematami projektów realizowanych z uczniami i studentami są pamięć oraz dziedzictwo. Zagadnienia te zgłębiałam nie tylko realizując projekty dydaktyczne, ale również badawcze. Jeden z rozdziałów mojej książki poświęcony jest edukacji muzealnej potraktowanej jako miejsce pamięci. Temat pamięci i dziedzictwa stał się tematem przewodnim 4 międzynarodowych wystąpień konferencyjnych i 1 krajowego oraz publikacji (11)¹⁸. Mój skromny wkład w tę dziedzinę został również dostrzeżony przez autorów Wikipedii, którzy definiując kategorię „nie-miejsca” powołują się m.in. na mój tekst. Zwieńczeniem moich badań w tym zakresie było wygłoszenie wykładu pt. *Heritage as a tourism resource. Example of JU* podczas spotkania sieciującego *Heritage of European Universities: A tourism resource for European cities* w Paryżu na 1 Panthéon-Sorbonne University, na które zostałam delegowana przez Rektora oraz zaproszenie mnie przez prof. Fiorellę Dallari z Uniwersytetu Bolońskiego do projektu ROMEA STRATA - inicjatywa Biura Pielgrzymkowego Diecezji Wenecji we współpracy z Centro Italiano Studi Compostellani finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Interregionalnego V-A Włochy-Austria 2014-2020. Grupa robocza składa się z osób należących do różnych stowarzyszeń, ekspertów z różnych regionów na nowo odkrywających starożytne szlaki pielgrzymek pieszych.

Kinga Gajda

¹⁸ Oprócz wymienionych powyżej: *Pamięć i narracja o pamięci / Memory and narrative of memory in intercultural education*, [w:] *Kamień i pamięć. Żydowski cmentarz w Tarnowie/ Stone and Memory. The Jewish Cemetery in Tarnów*, red./ ed. L. Hońdo, AntySchematy2, Tarnów 2016; *Performatywna historia*, [w:] *Opowiadanie historii*, red. M. Borowski, Panga Pank 2009; *The writing in the (city) walls*, "New Eastern Europe", no 5(XXIII)/ 2016; *Contacts that matter*, "New Eastern Europe", Wednesday, 22 June 2016; *Tourism as space of intercultural education*, „Podróżnik Historyczny”, t.1, 2016; *Turning away from the horrible past*, „New Eastern Europe”, January - February, No 1 (XX)/2016; *Reflections on post-Soviet Memory*, “New Eastern Europe”, Thursday, 19 November 2015; *The Problem with Memory*, “New Eastern Europe. On Conflict and Reconciliation”, Issue 5/2015, (współautorstwo: Monika Eriksen); *Reformacja jako miejsce i nie-miejsce pamięci*, <http://www.kew.org.pl/reformacja-miejsce-miejsce-pamieci/>; *The house that Mykola built*, „New Eastern Europe”. *Public Intellectuals. What Is Their Place, Role, and Responsibility today?* no 1 (XXXV).